

az állatstilizáló szkita modorban ő csak a kínai és iráni hellenisztikus elemek keveredését látja. Ezúttal az egymásba fonódó állatmotívumok meglepő analógiáit mutatta be kínai és magyarországi hűn leleteken.

A monzai katedrális csodaszép aranyfiligrán művű kelyhét sokáig német munkának tartották. Egy fiatal magyar régész, Mihalik Sándor, ki most a Régészeti Társulatban kutatásairól beszámolt, megnézte a kelyhet és megeléggel látta rajta az 1510-es évszám mellett a *Marosszékely* felírást. A kelyhet egy monzai pap 1810-ben vásárolta egy orosz katonától, ki a táskájában hordozta. Már pedig Marosszékely erdélyi községet 1808-ban a napoleoni háborúk idején a kozákok dúlták fel és úgy felegették, hogy többé újra fel sem épült. Nyilvánvaló, hogy a kehely Erdélyből került az olasz székesegyházba, amit különben a magyar kehelyeket jellemző aranyfiligránstílus is elárul. Ez az ötvösmodor magyar stílusnak is nevezhető, mert bár a külföldi eredetű román stílusból ered, a külföldön hamar letűnt, míg magyar földön túlélte még a renaissance-ot is, mint ezt a monzai kehely tanúsítja.

Mi pedig vigasztalódjunk azzal, hogy a marosszékelyi kehelynél még szebb hét-nyolc darab maradt idehaza az esztergomi kincstárban, a Nemzeti Múzeumban és másutt. De azért ennek a monzai kehelynek szomorú történetén el-elmélkedhetünk! *Eckhardt Sándor.*

Színházi szemle.

Az évad elején a francia jakobinusok dühörögtek a Magyar Színház színpadán a Büchner-féle *Danton halálá-*ban. Most Kisbán Miklós a távoli föld-rengésnek magyarországi utómoráját szólaltatta meg a Nemzeti Színházban bemutatott *Martinovics* című színművében. Büchner a megáradt tömegszenvedélyt zúdította a színpadra, melynek «úszója s nem vezére az egyén». A hazai jakobinizmus a tömegekhez el sem jutott: részben ravasz számítók, részben dacos elkeseredettek, részben ábrándos ideológok agyában érlelődött, mint talajtalan fának beteg gyümölcse. A történetirőt ebben a vérbefutó epizódban nyilvánvaló a szellemi ható erők tüneti érdekessége ragadja meg, akár az orvost a nagy járványok különleges, helyi viszonyoktól színezett színtomái. A művész pedig az epizódban is az emberi szív és szenvedély, értelem és

etika megszólalásaira figyel, a szándékok és jellemek homályos zugaiban kutat indítékok és lelki ráfelelések után.

Kisbán írói természetében van valami sajátos összetettség: hűvös realista kíváncsisággal s ugyanakkor nyugtalan, romantikus lendülettel áll szemben témáival s mikor kitűnőt alkot, szóhoz jut mind a két írói sajátága. Most Martinovics-drámájában igen is objektív érdeklődéssel fordult tárgyához, szívdobogást halló közelségbe egyetlen alakjához sem lépett, ezzel azután valahogy nem bírt igazán belemelegedni az alkotásba. Három felvonáson át mintegy szereplőinek drámái hasznavehetőségét vizsgálgatja s közben az igazi drámaépítő munkára valójában nincs is érkezése.

Martinovicsában is csak ennek az objektív vizsgálódásnak nyomait érezzük. Benne szemelláthatólag a rejtelmes soklelkűség ragadta meg, a féken tartott ész s a fékjűkvesztett idegek emberének lelki hasadtsága, a vakmerő hazárdjátékos bukdácsoló sorsa s belső hullámverése. — «Egyszerre két vasat harkalt a tűzön», ez talán az egész színműnek egyetlen, valóban drámái mondata, ebből kellene mindennek kifejlennie. De valójában semmi sem fejlik ki belőle: ez a Martinovics a gyakorlatlan forradalmár technikai ügyetlenkedésin rajtaveszt — voltaképpen ennyi az egész tragédia. Kivégzése előtt megcsendül ajkán az erkölcsi töredelem egy aranyigéje is: «Belátom, hogy nagy eszmékért csak tiszta kézzel lehet küzdeni». Ez kitűnő befejezése lehetne olyan drámának, melyben a nagy eszmékért való küzdelemből láttunk is valamit. De a Kisbán Martinovicsa nem több afféle eszmei «óvatos duhaj»-nál, amit a darab folyamán magából láttat, majdnem olyan benyomást tesz ránk, mintha ez a hős hallott volna valamit a nietzschei «Herrenmoral»-ról — ő, nem arról, amit ezen maga Nietzsche értett, inkább arról, amit azok magyaráltak belé, akik Nietzschét — félreértették. Hogy az a tiszta kézről szóló epilógus helyénvaló legyen: más drámának kellene megelőznie; ha pedig a Kisbán drámáját van hivatalba betetőzni, egyebet mi sem igen mondhatunk rá, mint amit az indulatos Laczkovics kapitány mond: — «Komédiás!»

A sötét abbé kedvesének, Verdianának alakja a szerző elgondolásában bizonyára a martinovicsi lélek megszólaltatásához afféle «Resonanz-Boden»-nek van szánva. Valahányszor ez a

nőalak a színpadon megjelen, reménykedni kezdünk, hogy: no, most következik ennek a léleknek drámai hétfátyoltánca. De Kisbán hősére nézve ez a rajongó nő nem egyéb, állandóan «rosszkor érkezett» látogatónál, hol elküldi, hol maga hagyja faképnél, Verdiana pedig szakít és visszapártol, rajong és undorodik, buzgólkodik és tehetetlenkedik. Nincs drámai hitele, nincs még pszichológiai sem. Egyszer Martinovics barátait mentené az aljasan önzőnek megismert abbé kárhözatos közelségéből, máskor valamennyit oda-dobná kigyomláthatatlan szerelmének megmentéséért. A darab elején Martinovics mondja jóhízmémű híveiről, hogy: «nem fontosak», a darab végén Verdiana, ha nem is szóval: cselekedetével. Verdiana körül különben egy szerelmes könyvkereskedő is csetlik-botlik, merőben feleslegesen és drámaiatlanul.

A jakobinus «igazgatók» figuráit is csak egyre-másra forgatja, szemlélteti a szerző, ezek hol egyenként, hol csoportosan megjelennek a színen, az exozicóban nyert vérmérsékleti árnyalatuknak megfelelően beszélnek s a végén meghalnak. De az exozicció s a nyakazás között jellemük, sorsuk nem érik, nem fejlődik. Csupán Hajnóczyval kapcsolatban kapunk valami kis «vie intime»-et, neki menyasszonya van, kit azután meg is ismerünk némi enyhe fölrtben az ifjú Kazinczy Ferencsel. (Kazinczyt különben a szerző, célja érdekében, jócskán megfiatalítja: az ifléthirdetés idején ez már harmincöt éves, érett férfi volt.) Előbbre a dráma — sem a középponti dolgokat, sem Hajnóczy sorsát illetőleg — ezen a mellécsapáson sem halad. Sigray, Laczkovics, Szentmarjay: többszólamú férfikórus, de passzívabb, mint akár a görög tragédia kórusa.

A dráma szárazsága, fojtó levegőhiánya miatt igazi meggyőződés az előadásba sem került. Ódry Martinovicsa megjelenésével, alaphangjával jelentékeny középponti alakot ígért, a játék folyamán azonban fokozatosan elérdektelenedett: elméleti felsőségéből csak a hidegség maradt meg, indulataiból csak az idegesség. Ami nála ritka: játékához néha egyes jelenetekben keresett fogódzót, minthogy ilyet szerepének egészében nem sikerült lennie. Váradai Aranka (Verdiana) gyönyörű beszédét sem táplálták a lelki élet forrásai. Csontos Hajnóczyban a böles stoicizmust emelte ki, rokonszenves, de végiglen stagnáló alakításban.

Mihályfi Béla (Laczkovics) pattogásából a világmegváltó jakobinizmusnak legalább egy-két hazaibb akkordját is ki lehetett érezni. Lehotay szemre csakugyan olyan Szentmarjay volt, minőnek ezt Kazinczy a Szirmay Antal könyvére tett megjegyzéseiben leírta: valódi antóniusi alak. Timár Sigray beállításában feltűnően bizonytalankodott. Az epizódok során Palágyi finom tizen-nyolcadik századi figurát rajzolt, Horváth Jenő rendőrspiclije a megúnt konvenciók között mozgott, Forgács nádora gyönyörű jelenség volt, Bodnár Jenő államügyésze pedig érdekesen vegyítette közhelyszerű alakjába a «savoir vivre» valami árnyalatát. Abonyi, Kürti, Sugár a maguk színészi tekintélyéből adtak a rájuk bízott szerepeknek annyit, amennyit épen adhattak.

A női oldalon buzgólkodók közül Fáy Szeréna alig kapott egyéb megjátszani valót a — sántaságnál s a darab egy hosszabb szakaszán át még arról is megfedekezett. Radó Mária viszont Hajnóczy menyasszonyának szerepében mintegy abból vizsgázott le, hogy milyen sikeresen ellette a Bajor Gizi hanghordozását.

*

Az *Irlandi vászon* a sok « régi jó Budapest »-et idézgető, műszentimentalizmustól csöpögő darab után egy kis régi jó Bécsét telepít a Magyar Színház színpadára, Stephan Kamare osztrák vígjátékíró vegyeskereskedéséből. Ebben nincs műszentimentalizmus (de *igazi* van, hiszen elvégre mégis csak bécsi a szerző), ellenben akad benne egy jókora adag, de nem túlságosan csípős szatira a letűnt «k. k.» hivatalnok-világról. Szerzője hírszerint maga is csavar volt ebben az állami gépezetben, hát megismerhette a lendítősíjak sűrűlódásait és akadozásait, de megismerhette a — kenőolajok szagát is. Ép erkölcsi érzéke van, a panamákkal még kedélyes formájukban sem rokonszenvez, viszont holmi úri kényelmű aktahevertetéssel — habár szelíden megcsipkedti is — mintha valami barátságos együttérzést is tanúsítana: a mai Ausztriának akatáskával szaladgáló demokrata bürokratáit titokban valamelyest nyilván lenézi. Kamare idejében az akatáskákban az ügyiratok mellett múlhatatlanul meghúzódott egy kis manikűröző ráspoly is, a hivatalban elég sűrűn adódó «üres órák» unalmának elűzésére. Darabjá-

ban eléggé rothadt kis minisztériumot mutogat, de udvariasan parfümös zsebkendőt nyom a közönség markába: A *Denevér* «kedélyes fogház»-ából egy sugar betéved ebbe a «kedélyes» minisztériumba is. Ez lehet titka a darab páratlan bécsi sikerének, ez az őszinte «Gemütlichkeit», melyből ott nyilván régi Strauss-keringők ütemeit hallják ki: nem is nagyon csodálkozánk, ha egyik-másik szereplő időnkint rágyujtana valami efféle háromnegyedes taktusban tartott önjelmezésre.

A címben szereplő irlandi vászonnak fehérneműhöz nem épen illő sötétséjű behozatala («amíg egy vászon eljut odáig») egy osztrák-albán-cseh-zsidó csirkefogónak kéretlen, viszont lerázhatatlan közbenjöttével történik meg. Ez a «tűlbuzgó fiatalember» kitapintja az érdekelt sebeket és zsebeket, kezébe veszi a karmesteri pálcát s egy-kettőre mindenki úgy táncol, ahogy ő fűtyöl. Azaz, hogy mégsem mindenki: a sodomai kereskedelmi minisztériumban akad egyetlen-egy fiatal titkár, aki jobb a Deákni irlandi vásznánál. Pedig épen ő érzelmileg érdekelve van az ügyben anyagilag érdekelt nagyiparos leányánál. Az albán fezes fezőr, Schlesinger «effendi», könnyű szerrel elgördítené az útból ezt a makacs apró kavicsot, de végül mégis botlik egyet rajta, mert a jóézésű, szerelmes fiatal leánya épen ebben a kavicsban gyémántot fedez fel a sok békasó között. Goll titkár úr «sans peur et sans reproche» beeevz a házasságba, a rokonzenves «effendi»-t pedig kidobják ugyan, de a nagyiparos cégének vezérképviselőjévé dobják ki a Balkánra s így végül — schlesingerül szólva — ő is «számlájára jön». A darab végén még nincs eldöntve, hogy e vezérképviselőt székhelye Belgrád legyen-e vagy Konstantinápoly? Báró Faltz miniszteri tanácsos, ki a vígjátékban az úri jóízlet és finnyáság képviselője, lelkesen Konstantinápoly mellett kardoskodik. — «Miért?» — kérdi effendink. — «Mert az — messzebb van» — feleli Faltz, mély meggyőződéssel.

Kamare kellemes író, szarkasztikus mosolya mögött szívet is érezni, tarka színpadán minden szereplőnek juttat legalább is egy-két halás pillanatot. Inkább egyéniségével hat, semmint valami kiválóbb írói ügyességgel. E tekintetben messze elmarad a hasonló szakmában utazó francia szerzők mögött. Nála a szereplők feltűnő sűrűn szakítják meg a dialógust azzal, hogy :

«erről a kérdésről majd még beszélünk», feltűnő sűrűn búcsúzkodnak azzal, hogy : — «de nekem most már el is kell mennem». Ezek bizonyos színpadi gyámoltalanság áruló jelei. Hiába : színpadi szerepre nézve a szereplők behozatala és kivitele nehezebb feladat, mint akár — az irlandi vászoné, pedig — hogy a darabnak inkább a Nóti Károly fordításában nyert, mint eredeti stílusában szóljunk — ez az utóbbi sem kutya.

Ilyen kiválókép szerep-darabnak színpadi tolmácsolásában természetesen minden — Schlesingeren fordul meg. S ép e szerep körül a Magyar Színház bemutatója idején nagy kavarodás támadt. Rátkai Márton a próbák közben kibetegedett, a sajtófópróban helyette a fiatal Dénes Györgynek kellett beugrania, viszont ugyanaznap este a nyilvános bemutátón már újra Rátkai szerepelt. Mi Dénes alakítását láttuk, ezt az önfeláldozásának kijáró elismerésen túl is bizvást meg lehet dicsérni. Kedves volt, fúrge, valósággal vitte a darabot, legfeljebb — Schlesingerolta lehetett volna valamivel meggyőzőbb. E tekintetben Rátkai alighanem kedvezőbb helyzetben lesz, neki ezt a «de generé-t» nyilván első intrádára elhisszük. Hegedüs Gyulának joviálisnak kellett lennie, ez valóban nem került nagy fáradságába. Kiss Ferenc az apa-szerepben kedves és közvetlen volt, Táray a jellemes titkárt megnyerően, mozgásban is a megfelelő könnyedséggel játszotta. Peti Sándor cseh minisztere a szélső karikatúrába csapott át, ezzel némileg meg is billentette a darab egyensúlyát, bár felfogását valamelyest igazolhatja az a körülmény, hogy darabjának cseh figuráival szemben maga a szerző sem épen takarékoskodik a ríktó színekkel, a magyar közönségről meg eleve feltehető, hogy e részben a karikírozást sohasem találja — túlzásnak. Körmeny Jánosnak, a minisztérium másik csehjének viszont minden túlzó színészes nélkül is elhittük, hogy — Wlk-nek hívják. Pompás volt a maszkja, akcentuálása, minden kuglizóbajnoki mozdulata. Z. Molnár, Stella s még néhány fiatalabb színész megfelelő hitellel reprezentálta a minisztérium — manikürözött frontját.

A hölgyeknek ebben a darabban sok babér nem terem. Tókécs Anna és Tóth Böske viszonylagosan így is elég rokonszenvet szerzett a rája bízott nővér-párnák ; amaz kedves és finom

volt barnában, emez ugyanaz szöke-ben.

A színház derekasan kitett magáért, jól és szépen beállított intérieur-ökbe foglalta mind a négy felvonást. Csak a ruházkodásban támadt valami észrevehető hangzavar: az urak rendre belebújtak a békebeli kaiser-kabátokba, de a hölgyek nem voltak hajlandók hozzájuk csatlakozni — tizenöt év távoláig. Ez a kor — úgy tetszik — még nem «kosztüm-képes», csupán: divatjamult. S ily csekélyke korhűségért a lábszárakat elrejteti, a nyakba kontyot csavarintani oly áldozat, minőt nem óhajthat a kegyes.

*

Legutóbbi szemlénkben hosszasan írtunk Tolsztoj *Élő holttest*-ének felújításáról. Azóta a Belvárosi Színház több estén át vendégül látta a Sztaniszlavszkij-féle orosz együttest. Műsorukon ez a dráma is szerepelt s így váratlan alkalmunk nyílt az összehasonlításra. Mindenekelőtt az tűnt fel, hogy külsőségekben az oroszok sokkal kevesebb «oroszos» színnel éltek, mint a mieink. Ruházatuk apáink korából fennmaradt, nyolcvanas évekbeli fényképekre emlékeztetett, minden különlegesebb orosz nemzeti jelleg nélkül. De már a társadalmi szokások közt akadt ránk nézve idegen is: Kareninné a látogatására érkező Abrezkov herceget, mikor ez őt kézcsoókkal üdvözölte, homlokon csókolta. Díszletek dolgában a Nemzeti Színház előadásának több kritikusa hibául róta fel, hogy a képek expresszionista beállítása nem illett a darab naturalista stílusához. Nos, ami e tekintetben nálunk rés volt, az oroszoknál valósággal szakadékká tárgult: díszleteik épen csak hogy jelezték a színhelyet s még a világitási eszközöknek egy-egy lényeges pontra való irányításával sem iparkodtak homályba borítani a színpad többi részének néha bántóan sivár ürességét. S ami ennél is meglepőbb: Tolsztoj szövegével szemben sem tanusítottak több kegyeletet, mint a mi Nemzeti Színházunk, — egész csomó jelenetet megrövidítettek vagy épen teljesen elhagytak, köztük a végkifejlés előtt oly nagyfontosságú terrasz-ídillt is, melynek végén kiderült, hogy a holtak hitt Fedja életben van. S mind e kurtítások ellenére a játék tovább tartott, mint nálunk: ez világosan mutatja tempójuk lassúságát, szinte a lélekzetvételt is megjátszó, pepecselő tolmácsolási módjukat. Mi

a minap e dráma nemzeti színház-rendezésével kapcsolatban túlzott színi padi oblomovizmusról beszéltünk, most megvalljuk: ez a megállapításunk nagyon is a budapesti idegekhez igazodott, — a valódi moszkovita ödöngésedtől és nekifohászokodásoktól mi még így is igen távol vagyunk. Az oroszok játéktílususa: maga a testet öltött *nyicsévo*. Hogy ebben a színpadi «meg-elevenítés»-ben az oroszok legnagyobb regényírója drámaíróvá nem valami túlságosan elevenedett, azt talán mondanom sem kell.

Az előadást Virubov irányította, ki most a legutóbb nálunk nagy hatással szereplő, gyönyörű megjelenésű s jelentékeny tragikai erejű Germanova asszony örökében a társulat spiritus rectora. Virubov erős egyéniség, biztos képzelmi, minden eszközcsillogtatástól és színpadi fogástól nemesen tartózkodó színész. Fedjája is csorbítatlan pszichológiai hitelű, lenyűgöző alakítás. Ha Sztaniszlavszkij hagyománya nem ismer is sztárerényesülést: Virubov a maga súlyával nyomban az együttes középpontjába kerül. Fedja szerepének monotonia-veszedelmét, miről legutóbb megemlékeztem, szinte tökéletesen elkerülte. Igen szerencsésen valami kedves könnyelműséget vegyített alakjába, egy árnyalatnyi korhely-szeretetreméltóságot, mely a szenvedések lucidum intervallumaiban, futó pillanatokra, átsuhan az ajkán, megvillant a tekintetében. A cigánytanyán a komoly és szertartásos Karenin Viktorral szemben volt benne valami kis évődő felsőség s még az öngyilkossági kísérlet után is Masa közelségében belemelegedett egy kurta, önfeladt, szívbéli kacagásba. Arcának, szemének szakadatlan beszédessége mellett végtagsjai szinte tétlenségre szorultak, nem járkált indulatosan, alig gesztikulált valamit, a borospohárhoz sem nyult sűrűn, néha csak az alkohol-rabjának egy izgatott pillantását vetette feléje, s ami legmelegpőbb volt: a töredelem végső fokán sem esett tédre Liza előtt, — csak egy fájdalom, bűnbánó tekintet küldött utána.

Mellette Dneprova asszony Karenin-neje tett mély hatást, noha ezt a szerepet is egyetlen jelenetre csonkították. Rendkívül finom megjelenésű, előkelő mozgású hölgy, csupa-muzsika beszéddel; bennünk a feledhetetlen Prielle Kornélia emlékét idézte fel. De már a Krizsanovszkaja Liza-alakításnál a magunk portáján különbet, érdekesebbet

láthatunk, Grecsova Masáját meg épen a szereposztás legnagyobb tévedésének tartjuk. Ez az érett, nehézkes páthoszu, raffináltan álmatag cigánylány a mi színpadunkon elképzelhetetlen volna, — ez fűti Fedja képzeletét? ez az ő rousseaui menedéke a társadalom konvenciói között? E párolgó orosz csája mellett a mi Bajor Gizink vagy Környey Paulánk maga a sistergő lával S fejszöválva néztük a különben intelligens színésznek látszó Aszlanov Abrezkov herceget is: ilyenek voltak a cári Oroszország hercegi szalónfigurái? Ez a totyakos, cvikkeres, segédhivatali tekintélyű úr a mi szemünkben inkább állomásfőnök lehetne Rakeken, vagy legjobban esetben vezérkari ezredes Belgrádban...

A mi napisajtónk külföldi vendégszolgák alkalmával úgyszólván mindent fenntartás nélkül dicséri, mindenben eszményképet lát. Sztaniszlavszkijék vállalkozása egészében a komoly kritika elismerését is megérdemli, tőlük tanulunk is lehet egyet-mást, de láttukon többek közt megtanulhatjuk megbecsülni a «magunk jószágát» is: mert, hogy ezek az érdemes oroszok valami specifikusan magyar levegőjű drámát képesek lennének csak megközelíteni is oly beleéléssel megszólaltatni, mint amennyire a mi Nemzeti Színházunk pl. *Az élő holttel* tolmácsolásával a tolsztoji lélek közelébe kerül: azt valóban kötve hiszem.

Rédey Tivadar.

Képzőművészeti szemle.

Szobotka Imre kiállítása. Már a *Kut* legutóbbi szereplésén is feltűnt Szobotka Imrének néhány képe, amelyek stílusának meglepő tisztulásáról tanuskodtak. A Tamás-galériában rendezett kiállítása pedig, melyen mintegy harminc képe volt látható, még inkább meggyőzhetett arról, hogy művésze egy mindenképen kedvező fordulóponton jutott túl. Első próbálkozásai után Szobotka a kubizmussal kacérkodó ama festőink befolyása alá került, akik festésüket egymástól élesen elhatárolódó, térbeli felületörésekkel törekedtek jelentőssé tenni. A tér e kemény hangsúlyozása azonban kezdettől fogva csak külsőséges maszok volt Szobotka művészetén, amely ellágyuló líraiságként kandikált elő a ráborított kubizmus kirbe-gurba pléhpáncélja alól. Ez a színházi bádog nehogy sem illett rá; gyöngéden, halkszavúan lirizáló egyéni-

sége szenvedett az üresen kongó vért alatt, sőt némi csodálkozásunkra nem egyszer megesett, hogy az ábrázolás egyik részét kubizálóan, a másikat már szűziesen primitív naturalizmussal festette.

A bádogpáncél lomtárba került és ma végre — úgy látszik — az igazi Szobotka Imre áll előttünk, az, aki szégyenkezés nélkül, minden tartózkodást levetve magáról, szabadon adja át magát annak a gyönyörködésnek, melyet benne a természet üdesége ébreszt. Nem széles regisztrér ez a világ; szűziességből, érintetlen hamvaságból és csupa derűs világosságából szőtt; nem is valami végtelen, ellenkezően nagyon is földi módon határolt; vihartalan, derűs, egyszerű, nyugodt világ, amelyben minden érthető; nincsenek titkai, de semmi esetre sem közönséges, sőt még csak nem is hétköznapi. Van benne valami emelkedettség, amely elkülöníti a mindennaptól, valami áttetsző, világos üdeség, valami fiatalság. Ezt az ábrázolás naivul leegyszerűsítő és összefoglaló módja is elősegíti, mert ma már Szobotka nem szagat szét, mint valamikor, hanem inkább egészbe foglal, ami viszont épenséggel nem zárja ki azt, hogy képeinek felépítése, bár erőszakos töresek nélkül, egymás mellé sorakozó, könnyen áttekinthető színtelületekre tagozódik.

A Paál László-társaság kiállítása. Ez év március negyedikén ötven esztendeje lesz annak, hogy Paál László Franciaországban meghalt. A róla elnevezett társaság elhatározta, hogy azt a házat, melyben a nagy magyar tájfestő barbizoni tartózkodása alatt lakott, bronz-emléktáblával jelöli meg. Elkészítésére *Gárdos Aladár* szobrászművész vállalkozott. Gipszöntvénye ezen a kiállításon látható. A felállítás költségeit társadalmi gyűjtés útján teremtik elő; aki legalább száz pengővel járul az emléktábla költségeihez, az megkapja kisebbitett plakettjét.

A társaságnak ez a kiállítása, csakúgy, mint az eddigie is, arról tanuskodik, hogy derék, finomérzű, de nem jelentékenyebb művészeink egy része csoportosult benne. Nem csökönyösen konzervatívok, de nem is forradalmiak; befeléforduló, a harcból és tülekedéstől félreálló, halk és nyugodt emberek. Valamiképpen a tegnapi előtti bevált forradalmak kissé fáradt epigonjai. Ezek közé számíthatjuk *Barta Ernőt*, *Bíró Józsefet*, *Gara Arnoldot*, *Lakatos*